

Taalstoornissen bij meertalige kinderen revisited

Over: M. Julien & M. Blumenthal (2004). Taalstoornissen bij meertalige kinderen. *Stem-Spraak-Taalpathologie*, 25, 1 – 24

Door: Manuela Julien

In de tijd dat we dit artikel schreven worstelden professionals die met meertalige kinderen werkten met vragen als ‘Hoe bepaal je of het gaat om een achterstand in het Nederlands of een Taalontwikkelingsstoornis (TOS)?’; ‘Is het verstandig om een kind met een TOS meertalig te laten opgroeien?’; en ‘Hoe behandel je een meertalig kind met een TOS?’. Kennis over taalontwikkelingsstoornissen bij meertalige kinderen was beperkt. Er waren weinig valide diagnostische instrumenten.

Het artikel maakte duidelijk dat een eentalige aanpak van deze kinderen niet geschikt was en stelde een aanpak voor gebaseerd op hun meertaligheid. Dit voorstel was gebaseerd op bewijs uit onderzoek, bijvoorbeeld van Cummins (1979) wiens *afhankelijkheids-hypothese* stelt dat de ontwikkeling van cognitieve en linguïstische vaardigheden in de tweede taal deels gebaseerd is op vaardigheden die ontwikkeld zijn in de eerste taal. Ook Grosjean (1989) met: ‘*The bilingual is not two monolinguals in one person*’ inspireerde onze aanpak.

In het overheidsbeleid werden de resultaten van onderzoek zoals dat van Cummins, Grosjean en veel andere taalkundigen, niet overgenomen. Het beleid was gebaseerd op de misvatting dat meertaligheid een belangrijke oorzaak is van taalachterstanden. Dit leidde o.a. tot het advies aan ouders ‘Praat Nederlands met uw kind i.p.v. uw eigen taal.’ Een voorbeeld van de daaraan tegengestelde opvatting van veel taalkundigen is wat Van der Linden en Kuiken schreven in 2012: ‘Het mag dan ook verbazing wekken dat het onderwijs in de eigen taal in 2004 is afgeschaft, omdat die experimenten [waarbij leerlingen onderwijs kregen zowel in hun moedertaal als in het Nederlands] hebben laten zien dat een goede basis in de eigen taal het leren van een tweede taal juist kan ondersteunen in plaats van te belemmeren. We kunnen ons dan ook niet aan de gedachte onttrekken dat aan de afschaffing van OALT [Onderwijs in Allochtone Levende Talen] eerder financiële en politieke overwegingen ten grondslag lagen dan (taal)wetenschappelijke. Mogelijkerwijs staat er ooit nog eens een wijze politicus op die op deze beslissing terugkomt.’

Uiteindelijk won het bewijs. In maart 2017 kwam *Ruimte voor nieuwe talenten* uit, van het ministerie van Onderwijs en de PO-raad, met als hoofdboodschap dat leerkrachten beter kunnen voortbouwen op wat de kinderen al kennen en met zich meebrengen (o.a. hun moedertaal).

Kennis over de ontwikkeling van meertalige kinderen met een TOS is verder toegenomen sinds 2004, dankzij o.a. de COST Actie IS0804 die Europees onderzoek coördineert naar de taalkundige en cognitieve vaardigheden van tweetalige kinderen met TOS in verschillende migrantengemeenschappen, en studies zoals die van Steenge (2006), Orgassa (2009), Schlichting (2015), Julien (2017) en Boerma (2017). Sommige van de aanbevelingen in het artikel van 2004 zijn opgevolgd. Zo zijn er materialen en hulpmiddelen ontwikkeld voor betere diagnostiek en begeleiding; er is een opleiding voor tolken van het Tolk- en Vertaalcentrum Nederland om te helpen met de diagnostiek (Blumenthal, 2007); er is een website ontwikkeld met informatie over talloze talen en TOS-kenmerken in elke taal voor

zover deze bekend zijn (meertaligheidentaalstoornissen.vu.wikispaces.com); en er is een groeiend aantal meertalige logopedisten. Hiermee zijn zeker niet álle problemen van misdiagnose van TOS in de groep meertalige kinderen opgelost. We moeten onze kennis blijven vergroten en onze werkwijze aanpassen aan de enorme variabiliteit die inherent is aan meertaligheid.

De publicatie van *Ruimte voor Nieuwe Talenten* lijkt een nieuw tijdperk te markeren waarin beslissingen en handelingen betreffende taal en taalontwikkeling worden gebaseerd op taalkundig onderzoek. Dat onderzoek levert al decennia bewijs dat het niet alleen onmogelijk is om de eerste taal uit te schakelen wanneer in een tweede wordt gecommuniceerd, maar ook dat het betrekken van de moedertaal in onderwijs (en diagnostiek en therapie!) helpt bij het leren van een tweede taal. Grosjean en Cummins hadden zeker gelijk!

Referenties

Blumenthal, M. (2007). Tolken bij diagnostiek van spraak-taalproblemen, Ontwikkeling cursus en richtlijnen. *Logopedie en Foniatrie*, 1, 10-19.

Boerma, T. (2017) Profiles and paths: Effects of language impairment and bilingualism on children's linguistic and cognitive development. Phd-proefschrift, Universiteit Utrecht.

Cost Actie IS0804 (2009-2013). <http://www.bi-sli.org>.

Cummins, James. (1979). Cognitive/academic language proficiency, linguistic interdependence, the optimum age question and some other matters. *Working papers on Bilingualism*, 19, 197-205.

Grosjean, François (1989). Neurolinguists, beware! The bilingual is not two monolinguals in one person, *Brain and Language*, Vol 36, Issue 1, pages 3-15.

Julien, Manuela (2017). *The role of dummy auxiliaries in the acquisition of finiteness in Dutch. A comparison between various groups of L1 and L2 learners*. Phd-proefschrift, Radboud Universiteit Nijmegen.

Orgassa, Antje (2009). *Specific language impairment in a bilingual context. The acquisition of Dutch inflection by Turkish-Dutch learners*. Phd-proefschrift, Universiteit van Amsterdam, Center for Language and Communication.

Schlichting (2015). De taalvaardigheid in het Nederlands van kleuters van Turkse en Marokkaanse herkomst. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 54, 239-250.

Steenge (2006). *Bilingual children with Specific Language Impairment: Additionally disadvantaged?* Phd-proefschrift, Radboud Universiteit Nijmegen.

Uitreiking MOCW & PO-raad (2017). Ruimte voor nieuwe talenten.
https://www.poraad.nl/files/themas/school_kind_omgeving/ruimte_voor_nieuwe_talenten.pdf

Van der Linden, Elisabeth & Kuiken, Folkert (2012). *Het succes van tweetalig opvoeden. Gids voor ouders en opvoeders*. Den Haag: Uitgeverij Acco.